

Uvjeti pravednog mira

MIROVNA PORUKA PIJA XII.

*Govor sv. oca pape Pija XII. na Uskrs 1939.**

Kako nam uskrsni blagdan pruža prigodu da Vas pozdravimo s najvećim veseljem očinskog srca, Vas, odlični senate Crkve, Vas, (kolikogod Vas tu ima,) časna braćo biskupi, Vas starješine rimskog klera i svećenici i napokon Vas članovi crkvenih redova i svi predragi sinovi kršćanskog puka, — za toliko pobožno mnoštvo skoro se čini premalen ovaj Petrov hram! — mislimo, da ne možemo zgodnije započeti svoj govor nego da ponovimo one prelijepije riječi, kojima pozdravi svoje učenike Bažanski Učitelj uskrsnuvši od mrtvih: »Mir vama!« (Iv. XX. 19.). Eto znamenja mira, eto pozdrava mira!

On, Otkupitelj ljudskoga roda, o komu se već unaprijed javljalo, dok se još dolazak njegov iščekivao, da će se zvati »Knez mira« (Iz. IX. 6.), on, koga kod rođenja dočekaše anđeli skladnom pjesmom: »Slava na visini Bogu, a na zemlji mir ljudima dobre volje!« (Luka II. 14.), On bijaše glasnik i posrednik mira. To izreče i apostol naroda: »Propovijedaše mir.« (Ef. II. 17.). A taj mir ipak ne bijaše bez borbi i napora, jer ga je Krist morao, kada ono »Sa životom smrt se sasta i čudesna borba nastala«, boreći se sve do smrti zadobiti kao cijenu svoje krvi i plod izvojevanе pobjede, »pomirivši kralju svojom na križu sve, bilo to na zemlji, bilo na nebesima.« (Kološ. I. 20.).

Potpuno dakle ima pravo apostol Pavao ne samo kada često opetuje onaj zaziv pun utjehe »Bog mira, Gospodar mira« (Rim. XV. 33., XV. 20., I. Kor. XIV. 33., Filip. IV. 9., I. Tesalon. V. 23., II. Tesalon. III. 16., Hebr. XIII. 20.), nego i kada, kao da opetuje riječi svetih proroka, (Mih. V. 5) naziva Isusa Krista samim mirom našim: »On je mir naš!« (Ef. II. 14.).

Držimo, da je veoma pristalo, da se to danas istakne i promotri, da se duše opet ohrabre i razvedre. Danas, kada za mirom svi toliko viču, toliko za njim žude i traže ga. Ta mir je toliko dobro, da... ljudi obično ništa radije ne slušaju, ni za čim željnije ne žude, a napokon ništa bolje ni ne mogu naći.« (Sv. Aug. De civit. Dei XIX. 11.).

* U ovoj svojoj prvoj homiliji sažeo »Anđeoski Pastir«, Apostol Mira, Pijo XII., klasičnom konciznošću sve uvjete — mira: socijalna i međunarodna pravda, osnovana na nutarnjoj sredenosti duša, povezana i sva protkana zakonom — ljubavi. Tu poruku Papinu imamo prije svega mi katolici da ostvarimo u svijetu — i u sebi.

Pa ipak danas, možda više nego ikada prije pristaju one riječi, proroka Jeremije kako ljudi viču: »Mir, mir, a mira ne bijaše« (Jerem. VI. 14; VIII. 11; Ezek. XIII. 10.). Jer kamogod surnemo pogled, svagdje nam se ukazuje samo žalosna neka slika. Vidimo, kako su u mnogim krajevima ljudi uzbuđeni, kako su uznemireni radi svoje sudbine i kako ih muči strahovita neka zabuna i tjeskoba, koja čini se da još gora zla proriče. U ljudske se duše uvuklo užasno zaprepaštenje, kao da su već pred vratima još gore opasnosti i da će se svaki čas na njih survati.

Kako je sve to daleko od vedrog onog i sigurnog »mirnog stanja« (Sv. Aug., De civ. Dei XIX. 13.), koje sadržaje pravi i istiniti mir! A kako zbilja i da bude mira, kada često i sinovi jednog naroda zaboravljaju, da su istoga roda i djeca iste domovine, pa se daju odvući i razdvojiti mržnjom i trvenjem zbog strančarske koristi? Kako da bude mira, kada tolike stotine hiljada ljudi nemaju zarade, pa niti mogu pristojno živjeti, niti razvijati mnoge one sile i sposobnosti, kojima priroda, nauk i umjetnost počastiše dostojanstvo ljudske osobe i koje čovjek želi po nekoj prirodnoj nuždi i dražesti razviti? I tko da ne vidi, kako zbog toga stanja raste u nedogled broj onih, koji žive u prebijednom stanju i duševnoj potištenosti — što stoji u tako oporim suprotnostima sa udobnostima raskošnika, koji neće da pomažu nevoljniku — i među kojima lako love bezdušnici, što zasjedajući i mameći varaju duše i ubacuju u njih razorne nauke zaodjenute ruhom istine? A osim toga, kako da bude mira, kada i među narodima nema uzajamnog i pravednog shvaćanja za razloge drugoga i kad nema sloge srdaca, što bi moglo uputiti narode sjajnim putem uljudbenog napretka? A naprotiv, ugovori svečano uglavljeni i zadana riječ lišavaju se one snage i sigurnosti, koja podržava i jača dužno međusobno povjerenje. A kad toga nestane, svaki dan je sve teže umanjiti i zaustaviti sve veće naoružavanje i umiriti duše, premda to svi žele.

I kad se eto na nas survala ta užasna bura, svima nam je to goruća opomena, da se povratimo Kralju mira i Pobjedniku smrti, od koga začusmo one utješljive riječi: »Mir vama!« Neka nam on udijeli — kao što je obećao — mir. Neka nam udijeli svoj mir! Onaj, velimo, mir, kojega svijet ne može dati, mir, koji može najednom svaku uzburu duša i strah zaustaviti i sve stišati. »Mir vam svoj dajem, ne dajem vam kao što svijet daje. Neka se ne plaši srce vaše i neka se ne boji.« (Iv. XIV. 27.).

No jer vanjski mir ljudi i treba da bude otsjev nutarnjeg, valja se prije svega brinuti za mir u dušama. Ako ga nema, valja si ga što prije steći; ako je već tamo, onda ga treba marljivo gojiti, čuvati i paziti da se ne pomuti. Doista Krist Gospodin nije bez vrlo duboke svoje nakane baš na današnji dan, čim se iza svoga uskršnuća pokazao apostolima, pozdravu svome mira htio odmah dodati i predragocjen prilog mira, naime sakrament pokore. Tako se baš na današnji svečani dan njegova uskršnuća uvela

ta spasonosna ustanova, koja u dušama opet uspostavlja i obnavlja onu božansku milost, koja je pobjeda života nad smrću, naime nad grijehom. K ovomu neiscrpivom vrelu opraštanja i mira sveta majka Crkva živo poziva u ovo sveto uskršno vrijeme svu svoju djecu. Ako se svi tomu potičaju odmah revno i najspremnije odazovu, steći će plodan i cvatuć život u Kristu i tako će uživati puni veselja preslatki onaj mir, u kom će se moći najspremnije i savršeno pokoravati Božanskom Otkupitelju i gospodariti nad zamamljivim požudama i grešnim radostima. »A hoće li — da se poslužimo riječima sv. Augustina — duša tvoja biti kadra da ti svlada požude? Neka se pokori višem i svladat će niže! I vladat će u tebi mir, pravi, sigurni i najuredniji mir. Kako se dolazi do toga mira? Bog zapovijeda duhu, duh tijelu. Kud ćeš savršenijeg reda!« (Miscell. Agost., vol. I S. Aug., Sermones post Maurinos reperti, pag. 633, 15-18).

Eto vidite dakle, časna braćo i mili sinci, što je jedini i najčvršći temelj pravog mira: vječna Božja volja. Pa zato je dužnost svakoga da to prizna, poštiva i toga se drži i Božjim zapovijedima valja da se svatko pokorava. Takovu podložnost Božanskom Stvoritelju ograničavati ili posve sprečavati posve je isto što i narušavati ili uopće uništavati mir, bilo pojedinih ljudi, bilo kućne zajednice, bilo pojedinih naroda, ili napokon čitavog roda ljudskoga. Jer jedan će Bog »javiti mir puku svome i svojim svetima i onima, koji uđu u dubinu srca svoga.« (Ps. 84.). Jedino naime po zapovijedi svemogućeg Boga — toga vrhovnog čuvara pravde i darovatelja najvećeg mira — »pravda i mir se poljubiše« (Ps. 84.), baš kao i što i prorok Izaija pjeva: »I bit će učinak pravde mir, a gajenje pravednosti šutnja, i sigurnost zauvijek.« (Iz. XXXII. 17.).

Jer kako je nemoguć mir, ako nema reda, isto tako ne može biti reda, ako nema pravde. Pravda pako zahtijeva, da se vlast zakonito postavljena poštuje i sluša, da se zakoni pametno usklade sa općim dobrom i da im se po savjesti svi pokoravaju. Pravednost zahtijeva, da svi priznaju i poštuju sveta prava ljudske slobode i ljudskog dostojanstva. Ona traži, da se nebrojeno blago i bogatstvo, koje je Bog razasuo po čitavoj zemlji na korist svoje djece, sporazumno i na pravedan način razdijele. Pravda napokon zahtijeva, da se ne odbija i ne sprečava spasonosni rad katoličke Crkve, koja je neprevarljiva učiteljica istine, neiscrpivi izvor života za duše i osobita dobročiniteljica ljudskog društva. A ako plemenitu vladu pravde zamijeni sila oružja, tko će se tada još moći čuditi, kada dođe vrijeme, koje neće nositi preželjkovanu svijetlost blagog mira, nego zadimljene i krvave požare ratova?

Sigurno je, svakako, da pravednost ide za tim, da postavi i čuva neoštećena pravila onoga reda, koji je prvotni i poglaviti temelj čvrstog mira. No ipak ona sama ne može svladati i ukloniti sve poteškoće i zapreke, koje prečesto smetaju da se ne može postići i učvrstiti mir. Zato, ako se sa strogom i krutom pravdom,

ne sjedini u bratskom zagrljaju ljubav, nekako lako se zamrače ljudske oči da ne vide pravo drugoga, a uši se nekako zatvore, pa ne čuju glasa one jednakosti, koja može i najnezgodnije sukobe kako valja pametno riješiti i izravnati, kada se stvar trijezno razloži čovjeku uvidavnu i koji je dobre volje.

Kada ovdje govorimo o ljubavi, naglašavamo, da mislimo onu djelotvornu i velikodušnu ljubav, koju je Krist donio. Ljubav, velimo, koja je nagnala Božanskog Otkupitelja i u smrt radi našeg spasenja: »Ljubio me i predao se radi mene« (Gal. II. 20.); ljubav, koja nas oduševljava« (II. Kor. V. 14.), i koja čini, da oni, koji žive, ne žive više sami sebi, nego onomu koji je za njih umro i uskrsnuo« (II. Kor. V. 15.); onu napokon ljubav, kojom Krist ganut zaodjenu se u lik sluge« (Filip. II. 7.), da po njemu postanemo svi braća, po njemu, koji je »prvorodenac« Rim. VIII. 29), da postanemo istoga Boga djeca, istoga kraljevstva baštinici i na isto vječno blaženstvo pozvani.

Ako ljudske duše ipak jednom zahvate u slatkoću te ljubavi i u njoj se umire, tada će bez sumnje izmučenom ljudskom rodu zasjati svijetlo mira. Mržnja i uzbune, koje ljude razdražuju, ustupit će mjesto miru i trijeznom prosuđivanju; razuzdane i strastvene svađe zamijenit će pružanje dobrohotne pomoći i napokon mjesto takmenja nastupit će pravedno i uzajamno promatranje stvari i razloga; tako, da će se zastrašujuće uzbuđenje duša smiriti u najpouzdanijem pokoju i vedrini.

Ljudi će se opet povratiti na onaj put, na kojem se uglavljuju prijateljski ugovori, u kojima se dobro i korist svakoga uzmu u obzir po pravdi i dobrohotnosti; u kojima se neće izbjegavati ni gubitci šteta pojedinaca, radi većih dobra za ljudski rod. A da se do toga dođe i da se ove naše plamteće želje u sretan čas ostvare, ne možemo se uzdržiti da ne ponovimo onaj svoj poziv i policaj narodima, i njihovim upravljačima, poziv, rekoh, za onaj preželjkovani mir, što se temelji na pravednosti i ljubavi i na što smo sve pozvali, čim se uspesmo na stolicu vrhovnog svećeništva. No prije svega dižemo ruke i oči »Kralju kraljeva i Gospodaru gospodara« (I. Timot. VI. 15) sa žarkom molitvom, kojom se služi na današnji uskrsni dan liturgija svete euharistijske žrtve: Gospodine Bože, koji ovih dana pozivaš svu svoju djecu na usta Crkve k svetim tajnama, k božanskoj naime hrani tvojega tijela i presvetom piću tvoje krvi; ti, koji želiš, da se svi saberu oko tvoje oltarske tajne toga predragocjenog dara tvoje ljubavi nama te znaka i veze one ljubavi, koja nas spaja u bratsku zajednicu; ti Gospodine Bože, »napuni nas koje si nahranio uskrsnim tajnama, duhom svoje ljubavi, i učini svojom ljubavlju da budemo složni. Amen.